

Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi Sayı: 15/1 2026 s. 64-80, TÜRKİYE

Araştırma Makalesi

**ŞEYH EŞREF B. AHMED'İN MEVLİD'İNİN ANTAKYALI KÂSİM ŞEYBÂNÎ'NİN
NASİHATNÂME'SİNE TESİRİ**

Esra BOZYİĞİT*

Geliş Tarihi: 15 Eylül 2025

Kabul Tarihi: 20 Ekim 2025

Öz

Nasihatnameler kaleme alınırken birçok kaynaktan istifade edilmiştir. Kimi zaman söz konusu istifadenin ölçüsü tabii sınırları aşmış ve nasihatnamelerde muhtelif eserlerden bazı bölümlerin iktibas edildiği görülmüştür. *Nasihatnâme*'sinin telifi sırasında çeşitli eserlerden faydalanan ve alıntılar yapan müelliflerden biri de 16. yüzyıl şairlerinden Kâsım Şeybânî'dir. Yapılan çalışmada müellifin mezkûr eseri ile Şeyh Eşref'in *Mevlid*'i arasında ortak ifadelerin ve benzer söyleyişlerin bulunduğu tespit edilmiştir. Çalışma *Nasihatnâme*'de geçen bahse konu ifade ve söyleyişlerin kaleme alınmasında *Mevlid*'in bir tesiri olup olmadığının ortaya çıkarılması amacıyla yapılmıştır. Öncelikle Şeyh Eşref ve Şeybânî hakkında bilgi verilmiş, *Nasihatnâme*'nin elde bulunan tek nüshası tanıtılmıştır. Ardından *Mevlid*'in bir asır sonrasına uzanan etkisinin izleri sürülerek bahsi geçen ortak ifade ve benzer söyleyişler araştırmacıların dikkatine sunulmuştur. Son olarak *Mevlid*'in *Nasihatnâme* üzerindeki tesirine dair değerlendirmelerde bulunulmuştur.

Anahtar Sözcükler: Klasik Türk edebiyatı, nasihatname, mevlid, Antakyalı Kâsım Şeybânî, Şeyh Eşref b. Ahmed.

**THE INFLUENCE OF SHEIKH ESREF B. AHMAD'S MAWLID ON
THE NASIHATNAME OF KASIM SHAYBANI OF ANTAKYA**

Abstract

In the composition of nasihatnames, many sources were used. At times, the extent of such use exceeded natural limits, and it was observed that various nasihatnames contain direct quotations from different works. One such author who benefited and made quotations from various works while composing his *Nasihatname* is Kasim Shaybani, a 16th century poet. In the study, it was identified common expressions and similar phrasing between the author's aforementioned work and the *Mawlid* of Sheikh Esref. This study was conducted to determine whether the expressions and phrasings in the *Nasihatname* were influenced by the *Mawlid*. Firstly information was provided on Sheikh Esref and Shaybani, and the sole extant copy of the *Nasihatname* was introduced. Subsequently, the common expressions and phrasings were presented to the attention of researchers, tracing the influence of the *Mawlid* extending nearly a century later. Finally, assessments were made regarding the impact of *Mawlid* on the *Nasihatname*.

* Dr. Öğr. Üyesi; Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, esra.bozyigit@bilecik.edu.tr,
ROR ID: [00dzfx204](https://orcid.org/00dzfx204).

Keywords: Classical Turkish literature, nasihatname, mawlid, Kasim Shaybani, Sheikh Esref b. Ahmad.

Giriş

“Saf ve halis olmak, kötülükten ve kusurdan uzak bulunmak; iyi niyetli olmak, başkasının iyiliğini istemek” anlamlarındaki Arapça “nush” kökünden türeyen (Çağrıci, 2006, s. 408) nasihat, sözlükte “insanı iyiliğe yaklaştırmak ve kötülükten men etmek maksadıyla söylenen söz, öğüt, tavsiye” manasındadır (Redhouse, 1890, s. 2085-2086; Steingass, 1998, s. 1407; Tulum, 2011, s. 1361). “Nasihat”e ve aynı manadaki Farsça “pend”e “kitap, mektup, yazı” anlamındaki “name”nin eklenmesiyle oluşturulan “nasihatname” ile “pendname” ise klasik Türk edebiyatında bir edebî türü ifade etmek üzere kullanılır. Edebî tür olarak nasihatnameler, muhatabını ahlaki yönden geliştirip kâmil insana ulaşmayı hedefleyen ve bu yolla da ideal bir toplum tesis etme amacı güden öğüt verici eserlerdir (Canım, 2014, s. 180). 11. yüzyılda kaleme alınan *Kutadgu Bilig* Türk edebiyatında yazıldığı kabul edilen ilk nasihatnamedir. Türün Anadolu’daki ilk örnekleri ise Yunus Emre (ö. 1320-21)’nin *Risâletü’n-Nushiyye*’si ve Ahmed Fakih’in *Çarhnâme*’si ile görülmeye başlanır (Pala, 2006, s. 409).

19. yüzyıla kadar yazılmaya devam eden nasihatnameler, asırlarca değerini koruyarak Türk edebiyatında önemli bir yere sahip olmuşlardır. Nasihatnamelerin rağbet görmesinde İslam dininde nasihatın ehemmiyetini vurgulayan ayet ve hadislerin tesiri büyüktür. *Kur’an-ı Kerim*’de peygamber olarak gönderildikleri kavimlere Allah’ın buyruğunu ileten Hz. Nuh, Hz. Hud, Hz. Salih ve Hz. Şuayb’ın kavimleri için birer nasihatçi olduklarının ifade edilmesi (*Kur’an-ı Kerim*, A’râf, 7/62, 68, 79, 93); Hz. Muhammed’in “Din nasihattir.” buyurması (Müsned, I, 351; Buhârî, İman, 42; Müslim, İman, 95) ve bir kimsenin yüzüne karşı nasihat edilmesini Müslüman’ın Müslüman üzerindeki haklarından biri olarak zikretmesi (Tirmizî, Edeb, 1; Nesâî, Cenâ’iz, 52) müellifleri nasihatname yazmaya teşvik eden başlıca amillerdendir (Çağrıci, 2006, s. 408). Ayrıca *Kur’an*’da hayra çağıran, iyiliği emreden ve kötülükten alıkoyan kimselerin kurtuluşa ereceğinin müjdelendiği ayetler (*Kur’an-ı Kerim*, Âl-i İmrân, 3/104, 110; Asr, 103/1-3) ile başlı başına *Kur’an*’ın bir nasihat kitabı olduğunu belirten ayetler (*Kur’an-ı Kerim*, Tâhâ, 20/2-3) de yine nasihatnamelerin sayısının artmasında etkili olmuştur.

Manzum, mensur ya da manzum-mensur şekilde yazılabilen nasihatnameler en başta ayetler ve hadislerden beslenir. İlaveten tasavvuf, mitoloji, Türk gelenek ve görenekleri, tarihî hadiseler, atasözleri ve özlü sözler ile müelliflerin hayata dair gözlemleri ve kültürel birikimleri de nasihatnamelerin istifade ettiği kaynaklar arasında sayılabilir (Pala, 2006, s. 409; Canım, 2014, s. 181). Ayrıca nasihatnameler kaleme alınırken dinî, ahlaki öğütler ihtiva eden muhtelif edebî eserlerden de yararlanılmıştır. Türk edebiyatında yazılan nasihatnameleri en fazla etkileyen eser Feridüddin Attar’ın (ö. 618/1221) Farsça *Pendnâme*’sidir. Eserin Türkçeye manzum ve mensur birçok tercümesi yapılmış, eser üzerine şerhler kaleme alınmıştır. Attar’dan tercüme olmayan pek çok nasihatnamede de yine *Pendnâme*’den istifade edilerek eserin muhtevası buna göre düzenlenmeye çalışılmıştır (Canım, 2014, s. 183). Kimi zaman söz konusu istifadenin ölçüsü tabii sınırları aşmış ve müellifler işi, Attâr’dan tercümeler yapmaya kadar götürmüşlerdir. Yapılan bu alıntılar yalnızca *Pendnâme* çevirileriyle sınırlı kalmamış, nasihat üslubuyla yazılan sayısız esere kadar uzanmıştır. Eserler arasında gelişen bu tesir, ıktibas edilen bölümlerin alıntı olduğunun belirtilmemesi nedeniyle de birçok ifadenin başka müelliflere atfedilmesine yol açmıştır.

Nasihatnâme adlı eserini kaleme alırken Attâr'dan çeviriler yapan ve muhtelif eserlerden istifade eden müelliflerden biri de 16. yüzyılın başlarında yaşadığına inanılan Antakyalı Kâsım Şeybânî'dir. *Pendnâme*'den yaklaşık bir paragraf kadar alıntı yapan Şeybânî, eserinde ilgili bölümün tercüme olduğunu belirtmemiştir. Bahse konu bölüm şöyledir (Taş, 2018, s. 13-14; Şeybânî, 1589, s. 119^b):

Günüñ evvelinde ve âhirinde uyuma. Ortasında sen seni uykusuz koma. Ehl-i hikmet aydur: 'Günüñ âhirinde uyumak 'aklı zâ'il eder.' Ve dahı ala gölgede uyuma, olur cesedüñ harâb. Elüñi yüzüñ üzerine urma. Aḥşâmdan soñra gözgüye bakma. Yalıñuz karañu evde yatma. Mevâşî kaṭarı görseñ arasından geçme. Her kim fışk u 'ișyân eder, Ḥaḳḳ te'âlâ rızkını ve 'ömrini az eder. Ve zâlimüñ dahı 'ömrü az olur. Yere düşen etmegi yerden götür. Anuñ-ıla rızkuñı Ḥaḳḳdan getir. Ol sebeb-ile ḥayrâta erersin. Ataña adı-y-ıla çağırma. Aḥşâma karşı sefer etme. Şabâha karşı yatma. Yalıñuz sefere gitme. Bilmedüğüñ kişi-y-ile yola gitme. Her çöp-ile dişüñ ḥılâl etme. Hazer et sözüñe yalan katma. Uykuyu saña 'âdet etme. Gêyesüñ söküğün üstünde iken dikme. Balçıklı şu-y-ıla elüñ yuma. Örümcek evin evünde koma. Çerâğı ger mümü üfürüp söyündürme. Örü tururken şakaluñ ṭarayup ya kûrula, ṭarak urma.¹

Şeybânî'nin *Nasihatnâme*'de Attâr'dan başka Yunus Emre'nin (ö. 720/1320-1321) de tesirinde kaldığı görüşü eseri yayına hazırlayan Bünyamin Taş tarafından ortaya çıkarılmıştır. Müellifin Yunus'a benzer söyleyişlerini kayıt altına alan araştırmacı, eserin manzum ve mensur bölümlerinde tespit edilen Yunusane edanın yanında *Nasihatnâme*'de doğrudan Yunus Emre'den iktibas edilmiş izlenimi veren metinlerin de bulunduğunu ifade etmektedir. Bahsi geçen metinlerden birkaçı fikir vermesi bakımından buraya alınmıştır (Taş, 2018, s. 60):

Tablo 1: Kâsım Şeybânî'nin *Nasihatnâme*'sinde Yunus Emre'ye Benzer Söyleyişler

Antakyalı Kâsım Şeybânî	Yunus Emre
bizüm dilimüz ḥâl dilidür. Bizüm ilimüz dost ilidür. bizim gülümüz gülzâr-ı ezel gülidür. ² (Şeybânî, 1589, s. 37 ^a)	benüm dilüm kuş dilidür benüm ilüm dost ilidür ben bülbülem dost gülümdür bilün gülüm solmaz benüm (Tatcı, 2021, s. 184)
kişi var bir sözle işler bitürür kişi var bir sözle başlar yitürür ³ (Şeybânî, 1589, s. 71 ^b)	söz ola kese şavaşı söz ola bitüre başı söz ola agulu aşı bal-ıla yağ ide bir söz (Tatcı, 2021, s. 149)

Şeybânî'nin şu beyitleri ise Hacı Bayram Veli'yi (ö. 833/1430) hatırlatmaktadır (Taş, 2018, s. 60):

Tablo 2: Kâsım Şeybânî'nin *Nasihatnâme*'sinde Hacı Bayram Veli'ye Benzer Söyleyişler

Antakyalı Kâsım Şeybânî	Hacı Bayram Veli
sen seni bil sen seni bil ey seni bilmeñ sen seni bilmezsin anı sen seni bulğıl ki anı bulasın sen seni yitürğil âgâh olasın (Şeybânî, 1589, s. 124 ^b)	bilmek istersen seni cân içinde ara cânı geç cânından bul anı sen seni bil sen seni (Cebecioğlu, 1989, s. 124)

Kâsım Şeybânî'nin *Nasihatnâme*'sini yazarken alıntı yapmış olabileceği kaynaklar kanaatimizce yukarıda bahsedilenlerle sınırlı değildir. Zira yaptığımız çalışmalar sırasında müellifin mezkûr eseri ile 15. yüzyıl şairlerinden Şeyh Eşref b. Ahmed'in *Mevlid*'i arasında kayda değer sayıda ortak ifadenin ve benzer söyleyişlerin bulunduğu tespit edilmiştir. Çalışma *Nasihatnâme*'de geçen söz konusu ifade ve söyleyişlerin kaleme alınmasında *Mevlid*'in bir tesiri olup olmadığının belirlenmesi, varsa bu tesirin boyutunun ortaya çıkarılması amacıyla yapılmıştır. Bu amaçla öncelikle Şeyh Eşref b. Ahmed ve eserleri hakkında kısaca bilgi

¹ cesedüñ: cesediñ Ş; elüñi: eliñi Ş; zâlimüñ: zâlimiñ Ş; anuñ-ıla rızkuñı: anıñ-ıla rızkıñı Ş; dişüñ: dişiñ Ş; Gêyesüñ söküğün: gêyesiñ söküğün Ş; elüñ: eliñ Ş; evin: evün Ş; şakaluñ ṭarayup: şakalıñ ṭarayıp Ş.

² bizüm: bizim Ş; dilimüz: dilimiz Ş; ilimüz: ilimiz Ş; gülümüz: gülümüz Ş.

³ Beytin iki mısramda da geçen "sözle" kelimesi, Ş'de "söz-ile" şeklindedir.

verilmiştir. Ardından Antakyalı Kâsım Şeybânî ve eserlerinden bahsedilerek *Nasihatnâme*'nin tek nüshası tanıtılmıştır. Çalışmanın bir sonraki başlığında, 15. yüzyılın başlarında kaleme alınan *Mevlid*'in yaklaşık bir asır sonrasına uzanan etkisinin izleri sürülerek araştırma konumuzu oluşturan ortak ifade ve benzer söyleyişler sıralanmıştır. Son olarak çalışmada *Mevlid*'in *Nasihatnâme* üzerindeki tesirine dair değerlendirmelerde bulunulmuştur.

1. Şeyh Eşref b. Ahmed ve Eserleri

Şeyh Eşref b. Ahmed'in hayatı hakkında ulaşılabilen bilgiler kısıtlıdır. Onun "Eşrefoğlu Rûmî" adıyla bilinen Abdullah Rûmî b. Seyyid Ahmed Eşref (ö. 874/1469)'in babası olduğu tahmin edilmektedir (Bilgin, 1992, s. V). Mısır'da yaşayan Mekkeli bir ailenin mensubu olan Seyyid Ahmed Eşref'in künyesi "Seyyid Ahmed Eşref b. Seyyid Muhammed Süyûfi" şeklindedir. Kaynaklarda ailesinin önce Suriye'nin Hama şehrine, oradan da Anadolu'ya göç ettiği; bir süre Manisa'da yaşadktan sonra da İznik'e yerleştiği kayıtlıdır (Pekolcay ve Uçman, 1995, s. 480). Hayatının en azından bir bölümünü Bursa yakınlarındaki İznik'te geçirdiği ve dönemin mutasavvıflarından olduğu kabul edilen şairin 14. yüzyılın ikinci yarısı ile 15. yüzyılın başlarında yaşadığı düşünülmektedir (Bozyiğit, 2025, s. 861, 863).

Şeyh Eşref'in *Mevlid*'i ile birlikte *Fütüvvetnâme*, *İbretnâme*, *Ma'zeretnâme*, *Elestnâme*, *Nasihatnâme* ve *Hayretnâme* isimlerinde toplam 7 mesnevisi ve tercî-bend şeklinde yazdığı bir de *Münâcât*'ı bulunmaktadır. Dinî-ahlaki konulu bu eserlerden *Fütüvvetnâme*'si iki defa kitap (Bilgin, 1992; Güneş, 2016) olarak neşredilmiştir. *Fütüvvetnâme* ve *Mevlid* dışındaki eserleri ise yüksek lisans tezi (Tanrıverdi, 1998; Güneş, 2001; Pehlivan, 2001; Demir, 2003; Tan, 2003) olarak hazırlanmıştır (Bozyiğit, 2025, s. 864).

Şairin *Mevlid*'i Esra Bozyiğit tarafından tespit edilerek bir makale (Bozyiğit, 2025) ile tanıtılmıştır. 1617 beyitten müteşekkil eserde remel bahrinin *fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün* vezni kullanılmıştır. Baş eksik olan eserin adı belirlenememiştir. Telif tarihi de bilinmemektedir fakat eseri muhtevi mecmuanın 856/1452 yılında istinsah edildiği (Bilgin, 1992, s. VII) bilgisinden yola çıkılarak *Mevlid*'in en geç 15. yüzyılın ilk yarısında yazılmış olduğu kanaatine ulaşılmıştır. Nasihatlerle başlayan eserde, Hz. Muhammed'in doğumu ve miracının yanında doğumundan miraca kadar başından geçen hadiseler de yer verilmiştir. Kısa bölümler hâlindeki bu hadiseler Hz. Muhammed'in babası ve annesinin vefatları, sütanneye verilmesi, Cebrail'in Hz. Peygamber'in göğsünü açması, dedesinin vefatı, Bahira ile karşılaşması, Hz. Hatice ile evlenmesi, kendisine peygamberliğin verilmesi, ilk Müslümanlar ve yaşadıkları sıkıntılar, Ebu Talib ve Hz. Hatice'nin vefatları, müminlerin Taif'e göç etmesi ve cinlerin Müslüman olmaları şeklinde sıralanabilir. Eserleri vasıtasıyla halkı eğitmeyi hedefleyen ve her fırsatta muhatabına öğütler veren Şeyh Eşref, *Mevlid*'inde bu gayesine uygun olarak sade ve anlaşılır bir dil, akıcı ve samimi bir üslup tercih etmiştir (Bozyiğit, 2025, s. 865, 867-868, 870, 873-874).

Mevlid'in tespit edilebilen tek nüshası Yapı Kredi Araştırma Kütüphanesi'nde, Nadir ve Yazma Eserler Bölümü'nde bulunan 033598 numaralı mecmuanın içerisinde yer almaktadır. 156 varaklık mecmuanın 1^a-54^b varaklarında yer alan nüsha, kütüphanede Şeyh Eşref b. Ahmed adına kayıtlıdır. Nüshanın başında ve ortalarında eksik yapraklar mevcuttur (Bozyiğit, 2025, s. 864). 856 / 1452 yılında, Edirne'de Nasuh b. Ahmed tarafından yazıya geçirilmiştir (Bilgin, 1992, s. VII).

- İlk beyit: ğāfil olma ańsuzın dīnūń apar
cennete dēyū gider oda apar (E: 1^a/1)
- Son beyit: ıl[a]mayam ben anuń vafin tamām
sōylesem ‘ōmrūń vērince ve’s-selām (E: 54^b/1617)

2. Antakyalı Kâsım Şeybânî ve Eserleri

Kâsım Şeybânî’nin hayatıyla ilgili bilgiler eserlerinden elde edilenlerle sınırlıdır. Onun *Cevâhirü’l-Ahbâr*’ında kayıtlı “Kâsım bin eş-Şeyh ‘Îsâ bin İdris bin el-Halil. El-Vefâ’î tariken, el-Hanefî mezheben, el-Antâkî vatanan, el-Bakrâsî aslen, eş-Şeybânî kabiletten.” şeklindeki künyesine göre babası Şeyh İsa, dedesi İdris b. Halil’dir. Hanefî mezhebine bağlı olan müellif, Vefaiyye tarikatına mensuptur. Aynı zamanda Şeybânî Kabilesi’nin de bir üyesi olan ve ömrünün bir bölümünü Antakya’da geçiren Şeybânî’nin memleketi Bakras’tır. Adı *Nasihatnâme*’sinin 1589 tarihli tek nüshasında “Kâsımü’s-Şeybânî el-Antâkî” olarak kayıtlıdır. (Taş, 2018, s. 15-16)

Antakya’yı içine alan Halep sancağının 1536 tarihli tahrir defterini inceleyen Bünyamin Taş’ın naklettiğine göre İdlib yakınlarındaki Serce’de zaviyesi bulunan Şeyh İsa el Kâdirî’nin (Özkılınç vd., 2010, s. 57, 84, 124, 344-345, 351, 386) Kâsım Şeybânî’nin babası olması muhtemeldir (Taş, 2018, s. 17). Ayrıca müellifin memleketi olarak gösterilen Bakras da bugün Antakya’nın Belen ilçesi sınırlarında kalan ve eski adı Bakras olan Ötençay köyü olmalıdır (Taş, 2018, s. 18). Yine araştırmacıya göre mezkûr defterde bahsi geçen Bakras’ın Mescid-i Şeyh İsa mahallesine (Özkılınç vd., 2010, s. 117) adını veren şahıs da Serce’de zaviye sahibi olan Şeyh İsa ile aynı kişi olabilir. Müellifin babası Şeyh İsa’nın bir süre Bakras’ta kaldıktan sonra Serce’ye geçmiş olması ihtimal dâhilindedir. Söz konusu iki şahsın farklı kişiler olması hâlinde ise Bakras’taki Şeyh İsa’nın Şeybânî’nin babası olma ihtimali daha fazla görünmektedir (Taş, 2018, s. 18).

Şeybânî’nin doğum tarihiyle ilgili de net bir kayda ulaşılamamıştır. Fakat müellif Antakya’da bulunduğu 902/1497 yılında bir eser yazma fikrinde olduğunu *Cevâhirü’l-Ahbâr*’ında dile getirmektedir. Müellifin beyanına göre bahsi geçen eserin kitap hâline gelmesi onun Anadolu ziyaretlerinin akabinde Bursa’ya yerleşmesiyle mümkün olmuştur. *Cevâhirü’l-Ahbâr*’ın 16. yüzyılın başlarında tamamlandığını düşünen Bünyamin Taş, Şeybânî’nin eserde saçlarının ağardığını ve belinin büküldüğünü ifade etmesinden yaşının elliyi geçmiş olduğunu tahmin etmektedir. Diğer taraftan Şeybânî’nin Anadolu’da seyahat edebilmesi için de çok yaşlı olmaması gerektiğini belirten araştırmacı, onun 1440-1450 yıllarında doğmuş olabileceğini söyler (Taş, 2018, s. 20-21).

Müellifin Bursa’ya seyahatiyle ilgili malumat da yine *Cevâhirü’l-Ahbâr*’da saklıdır. Bir iş için Antakya’dan ayrılan Şeybânî, Hz. Muhammed’den aldığı manevi bir işaretle Anadolu’ya geçmiş ve Bursa’ya kadar ulaşmıştır. İstanbul’a gitme niyetindeki müellif yine manevi bir işaret neticesinde Bursa’ya yerleşmeye karar vermiştir (Taş, 2018, s. 24-25). *Nasihatnâme*’sini kaleme aldığı 1512 yılına kadar burada kaldığı bilinen Şeybânî, daha sonra İnegöl’e geçmiş olmalıdır. Zira kabri bugün Bursa’nın İnegöl ilçesinde yer alan Kâsım Efendi Camisi’ndedir. Caminin 1521 yılında inşa edildiğini belirten Taş, civarda herhangi bir mezarlık bulunmadığına dikkati çekerek müellifin bu tarihten sonra vefat etmiş olabileceğini söyler. Ayrıca Hasan Basri Öcalan’ın 1700 tarihli bir arşiv belgesinden (BOA, İE.EV/32/3676) tespit ettiği İnegöl’de faaliyet gösteren Şeyh Kâsım Efendi Zaviyesi’nin varlığını (Öcalan, 2016, s. 613) ileri sürerek

Şeybânî'nin 1521 yılında İnegöl'de bir zaviye tesis etmiş, vefat edince de onun haziresine defnedilmiş olabileceğini belirtir (Taş, 2018, s. 27-28, 31-32).

2.1. *Cevâhirü'l-Ahbâr*

Cevâhirü'l-Ahbâr müellifin bilinen ilk eseridir, 902/1497'de Antakya'da yazılmaya başlanmıştır. Eserin kitaplaşması ise *Cevâhirü'l-Ahbâr*'da belirtildiğine göre manevi bir işaret üzerine Bursa'da gerçekleşmiştir. Mensur bir öğüt kitabı olan eser mukaddimesinden anlaşıldığına göre Arapça kaleme alınmış, ardından Türkçeye tercüme edilmiştir. Mukaddime ve sonrasındaki esmayihüsna şerhi dışında toplam 32 bölümden ibaret *Cevâhirü'l-Ahbâr*'ın bölüm sonlarında manzumelere yer verilmiştir. *Kur'an-ı Kerim*, Hz. Muhammed'in miracı ve vefatı, ashab-ı kiram, tövbe, salavat, cihat, haramdan kaçınma, abdest, ezan, namaz, mescitler, mübarek aylar, Kadir Gecesi, oruç, kurban, ölüm, kıyamet, şefaât, sırat, cennet ve cehennem eserde ele alınan başlıca konulardır (Taş, 2018, s. 34-36). *Cevâhirü'l-Ahbâr*'ın bölüm sonlarında bulunan manzumeleri Abdullah Tataroğlu (2008) tarafından yayımlanmıştır.

2.2. *Nasihatnâme*

Nasihatnâme besmele, tevhit, sebep-i telif, naat ve methiyelerden oluşan bir girişin ardından manzum-mensur şekilde tertip edilen dinî-ahlaki muhtevalı 24 bölümden müteşekkildir. Tövbe, helal yemek, ilim ve âlimler, takva, tevazu, kibir, fakr, züht, ihlas, aşk ve aşkın hâlleri, dünyanın yerilmesi, cömertlik, edep ve güzel ahlak, hırs, cimrilik, haset, gıybet, adalet, zulüm, sohbet arkadaşlığı, zamanın bozukluğu, kıyametin alâmetleri, nasihatler, ölüm, Deccal ve münacat eserde değinilen belli başlı konulardır (Taş, 2018, s. 64-65).

Eserin telif sebebi olarak dostlarının Şeybânî'ye iyiliği öğütleyen bir eser yazması hususundaki ısrarlı teklifleri gösterilmiştir. Müellifin ifadesine göre muhtelif eserlerden derleme olan *Cevâhirü'l-Ahbâr*'ın aksine Şeybânî *Nasihatnâme*'de Allah yolunda kendi vicdanı, aklı ve idrakiyle bilip gördüğü hakikatleri yazmıştır. İnsanları doğru yola sevk etmek ve kötülükten alıkoymak maksadıyla kaleme alınan eserde müellif halkın duasını kazanmak, bu vesileyle de Hakk'ın rızasına ulaşmak ümidindedir. Eserin kendisi küçük olsa da faydası büyüktür ve onda Hak yolunda yürüyenler için nasihatler, işaretler bulunmaktadır. Adı "*Nasihatnâme*"dir (Şeybânî, 1589, s. 3^a-3^b; Taş, 2018, s. 94). *Nasihatnâme*'nin 111^a sayfasında bulunan "Ëy 'azîz işde tokuz yüz on yêdinci yılındayız târîh-i hicretîñ." cümlesinden onun 917/1512'de telif edildiği anlaşılmaktadır (Taş, 2018, s. 36).

Hazırladığı bir makale ile (Taş, 2017) Antakyalı Kâsım Şeybânî'nin hayatını ayrıntılarıyla anlatan ve müellifin *Nasihatnâme*'sini yayına hazırladığını haber veren Bünyamin Taş, kısa bir süre sonra eserin çeviri yazılı metnini yayımlamıştır (Taş, 2018).

2.2.1. Eserin Nüshaları

Nasihatnâme'nin ulaşılabilen tek nüshası Ankara Millî Kütüphane'de 06 Mil Yz A 1912 numarada kayıtlıdır. 139 varaktan müteşekkil nüsha, kapakları ebru kâğıtla kaplanmış mukavva bir cildin içerisinde. 210x150 mm, 155x100 mm ölçülerindeki nüshanın mıkleti, sertabı, sırtı ve kapak kenarları kahverengi meşindendir. Yaprakları rutubet lekeli. Yazıları çapa filigranlı kâğıda harekeli talik hatla yazılmıştır. Her sayfasında 15 satır bulunmaktadır. Başlıkları, çizgileri, durak işaretleri ve cetvellerinde kırmızı mürekkep kullanılmıştır. Şirazesı dağılmış ve sonradan tekrar toplanmış olmalıdır. Nüshanın yeniden tedvini sırasında kimi yaprakları kaybolmuş, kimileri de yanlış yerde ciltlenmiştir. 31. varağından itibaren cetvelsiz olan

nüshanın istinsah kaydına göre *Nasihatnâme* 997/1589 yılının Safer / Ocak ayında yazıya geçirilmiştir. Müstensihinin kimliği hakkında ise herhangi bir bilgiye rastlanmamıştır (Taş, 2018, s. 85-86).

Eserin başı: bismillâhi'r-raḥmâni'r-raḥîm
ḳaviyyûn ḳâdirûn ḥayyûn ḥakîm

Eserin sonu: dër-ise bu du'âya her kim âmîn
ḥudâ dârü's-selâm êtsün maḳâmın

3. Kâsım Şeybânî'nin *Nasihatnâme*'si ile Şeyh Eşref'in *Mevlid*'inde Tespit Edilen Ortak İfadeler ve Benzer Söyleyişler

Nasihatnâme'de tespit edilen ortak ifadeler ile benzer söyleyişler eserin manzum ya da mensur kısımlarında bulunmalarına göre iki başlıkta ele alınmıştır. Söz konusu metinlerin Şeyh Eşref'in *Mevlid*'inde geçen varyantları makaleye eserin nüshasından okunup tamir edilerek kaydedilmiştir. *Nasihatnâme*'deki varyantları ise Bünyamin Taş yayınında tespit edilmiş, ardından ilgili nüshadan kontrol edilerek çalışmaya alınmıştır. Çeviri yazılı metinler kaydedilirken düzlük-yuvarlaklık uyumu hususunda imlada birliği sağlamak amacıyla dönemin yaygın dil özelliklerine uyulmuştur, yalnızca yazma nüshalarda tespit edilen farklar nüshaların imla hususiyetleri görülebilsin diye dipnotlarda gösterilmiştir. Araştırmacıların okuma tercihlerinden kaynaklanan farklar (gendü / kendü gibi) ile transkripsiyon hatalarına ise dipnotlarda yer verilmemiştir.

Metinlerde dikkat çekilmek istenen bölümler koyu puntıyla yazılmıştır. Beyitlerdeki vezin kusurlarına işaret etmek amacıyla bütün zihafı ünlülerde eğik karakter kullanılmıştır. Ayrıca metinlerin *Mevlid*'deki yerleri “ŞE: varak no / beyit sırası”, *Nasihatnâme*'deki yerleri ise “Ş: varak no, T: sayfa no” şeklinde ilgili metnin hemen yanına kaydedilmiştir. Çalışmada “ŞE” *Mevlid*'in bulunduğu nüshayı, “Ş” *Nasihatnâme*'nin kayıtlı olduğu nüshayı ve “T” de Bünyamin Taş yayınına ifade etmektedir.

3.1. *Nasihatnâme*'nin Manzum Kısımlarında Tespit Edilen Bahse Konu Ortak İfadeler ve Benzer Söyleyişler

Bünyamin Taş'ın tespitine göre *Nasihatnâme*'de 219 manzume bulunmaktadır. Bunlardan 131'i mesnevi formundayken kalan manzumelerde tuyuğ, nazım, kıta, gazel, murabba ve matla nazım şekilleri kullanılmıştır. 1 manzume ise Arapça bir dörtlükten ibarettir (Taş, 2018, s. 39). Bahse konu dörtlük dışındaki manzumelerin tamamı aruz vezniyle kaleme alınmıştır. Eserde en sık başvurulanan vezin 156 manzumede tespit edilen *fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün* kalıbıdır (Taş, 2018, s. 44-45). Şeyh Eşref'in *Mevlid*'inin tamamı da remel bahrinin bu kalıbıyla yazılmıştır. Çalışma konumuzu oluşturan ortak ifadeler ve benzer söyleyişler *Nasihatnâme*'nin *fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün* kalıbındaki 28 beytinde tespit edilmiştir.

Söz konusu 28 beyitten 9'u ihtiva ettiği ortak ifadelerin yanında mana bakımından da *Mevlid*'de bulunan beyitler ile büyük ölçüde örtüşmektedir. Dikkatle incelendiğinde *Nasihatnâme* ve *Mevlid*'de kayıtlı olan aşağıdaki beyitler arasındaki anlam farkının küçük ayrıntılardan ibaret olduğu görülecektir:

dirgürür kimini kimin öldürür kimin ağladur kimini güldürür (Ş: 4 ^b , T: 98)	kimi ağladan kimisin güldüren kimi dirilden kimisin öldüren (ŞE: 26 ^b /780)
yerde gökde her ne var yürür uçar cümle haqqıñ fażlı-y-ıladur è yār ⁴ (Ş: 5 ^a , T: 99)	yerde gökde her ne kim vardur kulum kamusında işleyen kudret elüm (ŞE: 39 ^a /1150)
kısmet ètse her neyi kim bir kula yerde gökde anı kim alıbile (Ş: 5 ^b , T: 100)	şunı kim ısmarladum vèrdüm kula yerde gökde anı andan kim ala (ŞE: 39 ^a /1154)
çün vara eksüklük ü yokluğ-ıla hāceti ne-y-ise haqq[dan] ol ola ⁵ (Ş: 5 ^b , T: 100)	her ki gele eksük ü yokluğ-ıla her ne kim ister-ise bende bula (ŞE: 35 ^b /1040)
muştafādan vèrdi rūḥullāh haber gele benden şoñra aḥmed pür-hüner (Ş: 6 ^a , T: 102)	budur ol kim vèrdi rūḥullāh haber gele benden şoñra ola mu'teber (ŞE: 15 ^b /446)
kaçan imān nūrıla tōla gōñül bula ol yol-ıla mevlāsına yol (Ş: 95 ^a , T: 285)	çünki imān nūrıla tōldı gōñül ḥōcaya buldı bunuñla yol kul (ŞE: 26 ^b /775)
her sözi kim kulağ-ıla dīñleye ma'nī-i aşlını anuñ dīñlaya ⁶ (Ş: 96 ^b , T: 288)	her neyi kim kulağ-ıla dīñleye ma'nīsini şöyle kārūñ añlaya (ŞE: 36 ^b /1070)
beñzeyiser taqyeleri örgüce ya'nī alçaq olmaya katı yüce (Ş: 113 ^a , T: 305)	hem güceymenleri beñzer örgice ya'nī hīç alçaq degül katı yüce (ŞE: 53 ^b /1584)
her kim anları görür-ise baқа kimi görse anlarıñ gōñli aқа ⁷ (Ş: 113 ^a , T: 305)	her eri görse gōñülleri aқа meyl èdiser anlara her kim baқа (ŞE: 53 ^b /1583)

Nasihatnâme'de yer alan sıradaki beyit ise *Mevlid*'de geçen iki beytin ilk mısraları ile benzerlik göstermektedir:

èy nèce 'ābidleri merdūd èder èy nèce 'āşileri mes'ūd èder (Ş: 5 ^b , T: 100)	èy nèce 'ābidleri redd eyledüm gendü 'ucbın gendüye sedd eyledüm (ŞE: 39 ^b /1156)
	èy nèce 'āşileri kıldum kabül zīre kim suçlu olan olmaz fużül (ŞE: 39 ^a /1155)

12 beyitte, eserler arasındaki benzer söyleyişler mısra düzeyindedir. *Nasihatnâme*'nin şu beyitlerinde yer alan birer mısra, anlam bakımından *Mevlid*'in ilgili mısralarını önemli oranda karşılamaktadır. Bu beyitlerden bazılarında iki eserde de kullanılan kafiye ve rediflerin aynı seslerden oluşması dikkati çekmektedir:

ol-durur seven günāhlu gözyaşın 'afv èder suçın giderür teşvīşin (Ş: 5 ^b , T: 100)	sevgülüdür baña suçlular yaşı tesbīh-ile geçürenen biñ yaşı (ŞE: 35 ^a /1025)
danışgör 'aqluñ-ıla her işi sen saña getürme bitmez teşvīş ⁸ (Ş: 89 ^b , T: 272)	her işüñde 'aqluñ-ıla key tanış tā saña āsān ola düşh[v]ār iş ⁹ (ŞE: 1 ^b /19)

⁴ haqqıñ: haqqıñ Ş.

⁵ haqq[dan] ol ola: haqq ol ola Ş, haqq ola [vère] T.

⁶ anuñ: anıñ Ş.

⁷ görür-ise: görürse Ş ve T; anlarıñ: anlarıñ Ş.

⁸ 'aqluñ-ıla: 'aqlıñ-ıla Ş. Beyitte geçen "sen" kelimesi beytin *Nasihatnâme*'nin 91^a (T: 275) sayfasında kayıtlı olan varyantında "pes" şeklindedir.

⁹ ola: ola her ŞE.

şol kişi kim gönli uyanuğ ola ol kişi-durur giden toğrı yola ¹⁰ (Ş: 89 ^b , T: 272)	her işüñde gönliñ olursa uyağ her neye baksañ okıyasın sebağ (ŞE: 1 ^b /20)
key hamākatdur kişi yılan yuda yāhūd ata gendüyi yanar oda (Ş: 94 ^a , T: 282)	zihī müşkil kim bir ulu ejdehā yuda seni sen gülesin kākākaha (ŞE: 2 ^a /32)
ol belāya nece şabr edebile ya nece ol hālde sevinüp güle (Ş: 94 ^a , T: 282)	
‘ākil oldur her işüñ şoñın şana bile dünyā fāñdür pes uşana ¹¹ (Ş: 94 ^a , T: 282)	‘aql oldur kim şana işüñ şoñın dünye işinde cemī’inden şoñ in (?) (ŞE: 2 ^b /49)
nefsüñi kahr eyle gel bürhān-ıla kalbüñi taldurıgör imān-ıla ¹² (Ş: 95 ^a , T: 284)	her cevābı vèreler bürhān-ıla sīneler talduralar imān-ıla (ŞE: 9 ^a /255)
çünki kul tevbe kılup suçın bile bī-gümān mevlā aña rahmet kıla (Ş: 95 ^a , T: 285)	çünki kul inşāf ède suçın bile egri yoldan toğrı yola gönile (ŞE: 45 ^b /1347)
ādemī dèdükleri gönül-durur kim anı tahir tuta er ol-durur (Ş: 95 ^b , T: 285)	pes degüldür ādemī illā gönül her işinde gendüzünü bile kul (ŞE: 27 ^a /789)
ol kuluñ içi taş ma’mūr olur gidüben zulmet tamām pür-nūr olur (Ş: 95 ^b , T: 285)	zāhiri vü bātını ma’mūr ola eşide göre içi pür-nūr ola (ŞE: 27 ^b /803)
gerçi kul yèr tolu kıla zelleti tevbe kılınca bulısar rahmeti (Ş: 96 ^b , T: 287)	gerçi yerler tolu gele zelleti karşu vèreyim ben aña rahmeti (ŞE: 35 ^a /1030)
dīni vèrüp dünyāyı alma şaķın ki ède rahmet saña rabbü’l-‘ālemīn ¹³ (Ş: 96 ^b , T: 287)	her ki dünyā aldı vèrdi dīnini hışmum odı-y-ıla yaķaram anı (ŞE: 35 ^a /1031)
3 beyitte, ortak ifadeleri içeren mısraların <i>Nasihatnâme</i> ve <i>Mevlid</i> ’de yer alan varyantları arasındaki fark yalnızca bir ya da birkaç heceden ibarettir:	
kim anuñ dīni ola islām dñi kıra küffarı şıya bütlerini ¹⁴ (Ş: 6 ^a , T: 102)	şordılar kim sen ne bildüñ oğlanı kim bunuñ dīni ola islām dñi (ŞE: 15 ^b /447)
her kişi kim ‘ahdine kıla vefā rāzī_ola andan hudā hem muştafā (Ş: 10 ^a , T: 112)	her kişi kim ‘ahdine kılar vefā tañlasında tura gönli key şafā (ŞE: 8 ^b /239)
uçmağuş üçde ikisi bunlaruñ olisardur birisi gayrılarıñ ¹⁵ (Ş: 10 ^a , T: 112)	uçmağuş üçde ikisidür bular oynayı güle şıratı geçeler (ŞE: 32 ^a /934)
Son olarak şu 3 beytin birer mısrası, her iki eserde de birbirinin aynıdır. Son iki beytin diğer mısraları da <i>Nasihatnâme</i> ve <i>Mevlid</i> ’de aynı manayı taşımaktadır:	
ol kamu halkuñ yègi zeynü’l-bilād hem şefi’ü’l-müznibīn yevmü’l-me’ād ¹⁶ (Ş: 6 ^a , T: 101)	ol kamu halkuñ yègi zeynü’l-bilād oldı ata vü anadan nā-murād (ŞE: 14 ^a /393)

¹⁰ Beyitte geçen “kişi kim gönli, giden” ifadeleri beytin *Nasihatnâme*’nin 91^a (T: 275) sayfasında kayıtlı olan varyantında “ki gönli gözi, varan” şeklindedir.

¹¹ işüñ: işiñ Ş.

¹² nefsiñi: nefsiñi Ş; kahr: katl T; kalbüñi: kalbiñi Ş.

¹³ vèrüp: vèrip Ş. İlk mısram vezni kusurludur.

¹⁴ anuñ: anıñ Ş.

¹⁵ uçmağuş: uçmağış Ş; bunlaruñ: bunlarıñ Ş; gayrılarıñ: gayrılarıñ Ş.

¹⁶ zeynü’l-bilād: zeynü’l-‘ibādü’l-bilād Ş, zeynü’l-‘ibād<ü’l-bilād> T.

gördi şeytân gendü[yi] oldu **hâkîr** gendüyi gördi ol u oldu **hâkîr**
 anuñ-içün tevbe kılanı **hâkîr**¹⁷ (Ş: 12^a, T: 116) anuñ-içün tevbe kılanı **hâkîr** (ŞE: 46^a/1352)

her gönül kim bezene ihlâş-ıla her gönül kim bezene ihlâş-ıla
 yüzi tutulmaya anuñ pas-ıla¹⁸ (Ş: 95^a, T: 285) **hâkîr** yüzi tutulısar pas-ıla (ŞE: 26^b/777)

3.2. *Nasîhatnâme*'nin Mensur Kısımlarında Tespit Edilen Bahse Konu Ortak İfadeler ve Benzer Söyleyişler

Nasîhatnâme'nin mensur kısımlarında yer alan 20'den fazla cümlesinde söz konusu ifadeler ve benzer söyleyişlere rastlanmıştır. İlgili cümleler Şeyh Eşref'in *Mevlid*'inde geçen toplam 19 beyit ile benzerlik göstermektedir. *Nasîhatnâme*'nin şu cümlesi ile *Mevlid*'in bir beyti arasında yalnızca bir kelimelik bir fark bulunmaktadır. Cümlelerin söz konusu beyte olan bu büyük benzerliği, onun *fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün* veznine de tam olarak uymasına sebep olmuştur:

“Gâfil olma; aînsuzın dînüñ **hâkîr**, cennete **gider-iken** oda şapar.”¹⁹ (Ş: 87^b, T: 269)

gâfil olma aînsuzın dînüñ **hâkîr**
 cennete **dâyü gider** oda şapar (ŞE: 1^a/1)

Nasîhatnâme'nin mensur kısımlarında yer alan diğer cümleler de *Mevlid* ile ortak ifadeler taşımalarının yanında anlam bakımından da *Mevlid* metniyle benzerlik göstermektedirler. Bu cümlelerden kimileri *fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün* veznine düzeltme gerektirmeden uymaktayken kimileri de küçük düzeltmelerle vezne uygun hâle gelmektedir. Söz konusu cümlelerde seci olarak karşımıza çıkan ses benzerlikleri kafiye ve redifleri oluşturmaktadır. Bu cümleler vezin değerlerinin daha iyi görülebilmesi için aynı zamanda beyit formunda da düzenlenerek *Mevlid*'deki varyantlarının hemen yanına kaydedilmişlerdir. Bahsi geçen beyitlerin vezni bozan heceleri ile mısraların vezne uydurulması için metin üzerinde yapılan değişiklikler koyu punto ile gösterilmiştir.

“**Ey zâhiri koyun, gönli kurt şıfat dervîş! Aç kelb gibi her gördüğüne kıyruk bularsın.**” (Ş: 50^b, T: 182)

tonı dervîş sözi tolu ma'rifet
 lîki baksañ gönline bir kurt-şıfat (ŞE: 3^b/87)

buncalar kaldı bu putda bî-haber
 şöyle kim it issine kıyruk şalar (ŞE: 3^b/85)

“**Temsîlün şol toñuzlan kurdına beñzer ki çalışur, zahmet çeker, necisden toplar eder, hevâdarı olur yuvalar. 'Azîm belâlarla ini kapusına eltür; kapudan içeri şıgmaz, taşra kalur, gendü ansuz gider.**”²⁰ (Ş: 64^a-64^b, T: 224)

beñzedi bulur toñuzlan kurdına
 kim yuvağ yuvalaya döne döne (ŞE: 5^a/127)

geh el-ile geh ayak-ıla yuvar
 geh bile tekerlenür şöyle ever (ŞE: 5^a/128)

¹⁷ gendü[yi] oldu: gendi oldu Ş, gendi oldu [hor] T; anuñ-içün: anıñ-içün Ş.

¹⁸ gönül: gönül Ş; anuñ: anıñ Ş.

¹⁹ dînüñ: dîniñ Ş.

²⁰ temsîlün: temsîliñ Ş; toñuzlan: toñuzdan Ş ve T.

çünkü āhir ini öñine gelür
gendü gider yuvalak anda kalur (ŞE: 5^a/129)

“Dünyā bir çirkīn qarıdur yüzi, lākin tatlıdur sözi.” (Ş: 87^b, T: 269)

key qarı çirkīn hūyı çirkīn yüzi
qarañuda līki tatlı[dur sö]zi (ŞE: 1^b/30)

“Ėy cennet yolına diken diken, neçün qoparmayasın Ėy diken?” (Ş: 87^b, T: 269)

hegi cennet yolını dutdı diken Ėy cennet yolına diken diken²¹
ne-y-içün qoparmaya anı diken²² (ŞE: 1^a/2) ne-y-içün qoparmayasın Ėy diken (Ş)

“Bilgil kim ma’şiyetdür cehennem yolu. Haqq dostları olmaz dünyā kulı.”
(Ş: 87^b, T: 269)

çün cehennem yolu bid’at ma’şiyet
bid’ati qo ma’şiyet yayın şı at (ŞE: 1^a/3)

“Nefsün itdür, azıguñı yemesün. İssiz evde azıksuz qomasun.”²³ (Ş: 87^b, T: 269)

nefsün iti azıguñı qapmasun nefsün itdür azıguñı yemesün
şakla tañrı dēyü puta tapmasun (ŞE: 1^a/8) issiz evde [hem] azıksuz qomasun (Ş)

“Furāt açā altundan bir dağ. Her ki andan kaçā, ola yüzi ağ. Yüz insāndan toqsan
toquz kırıla, biri qala... Hem hazīnelerini kuşaya bu yēr.” (Ş: 113^a-113^b, T: 305-306)

hem furātuñ suyu altun tağ açā [hem de] furāt açā altundan bir dağ
şol ki hayr ehli-durur andan kaçā (ŞE: 53^b/1590) her ki andan kaçā ola yüzi ağ (Ş)

her yüz ādemden bir ādem qurtıla
nece dürlü ol dağı çeke belā (ŞE: 54^a/1592)

dēdi yēr kuşa hazīnelerini hem hazīnelerini kuşa<ya> bu yēr (Ş)
taşra dōke hep içinde varını (ŞE: 53^b/1587)

“Aşluñ anañdur, vañanuñ dağı ol. Gērü andan āhirete ulu yol.”²⁴ (Ş: 125^b, T: 331)

demek olur aşlum oldur yērüm ol aşluñ anañdur, vañanuñ dağı ol
gērü andan buluram ben haşre yol (ŞE: 44^b/1320) gērü andan āhirete ulu yol (Ş)

“Anañdan biter saña dürlü ni’met. Anañ qoynında olur dürlü şiddet. Arkaña hem
başuña gēydüğüñ, anañdandur dürlü ni’met yēdüğüñ.”²⁵ (Ş: 125^b, T: 331)

iki bucuq yıl anadan emmeyen
yüz yıla dek dürlü ni’metler yēyen²⁶ (ŞE: 45^a/1321)

arkaña vü başuña hep gēydüğüñ arkaña hem başuña [hep] gēydüğüñ
yēr anadan bitdi dērseñe öğüñ (ŞE: 45^a/1322) anañdandur dürlü ni’met yēdüğüñ (Ş)

²¹ “Ėy” kelimesi mısraın vezne uyması için medli kabul edilmelidir.

²² yolını: yolunu ŞE.

²³ nefsün: nefsin Ş; azıguñı: azıgını Ş.

²⁴ aşluñ: aşıñ Ş; vañanuñ: vañanıñ Ş; ulu: olu[r] T.

²⁵ başuña: başıña Ş.

²⁶ dek: den ŞE.

“Nêçün qorqarsın anaña varmağa? Dilemezsın vuşlatına êrmege. Meger muhâlif görürsün gendüzüñi, anuñ-içün yad êtdüñ andan özüñi.”²⁷ (Ş: 125^b, T: 331)

pes yêr anañ qoynına sen girmege nêçün qorqarsın anaña varmağa
neye qorqduñ vuşlatına êrmege (ŞE: 45^a/1325) dilemezsın vuşlatına êrmege (Ş)

sen meger gördüñ [ulu] gendüzüñi
anuñ-içün degşürürsın sözüñi (ŞE: 45^a/1326)

“Kankı oğlan aña günâhkâr vara; sağ eyegüsın şola, şolın şağa geçüre.”
(Ş: 125^b, T: 331)

şöyle yüz-ile başı ayağ ola kankı oğlan aña günâhkâr vara
sağ eyegü şol ola şol sağ ola (ŞE: 46^a/1359) sağ eyegüsın şola şolın şağa <geçüre> (Ş)

“İşleri zerķ u riya ola. Gönüllerinde fesâd, gözleri yaşlu ola.” (Ş: 133^a, T: 347)

zerķ u tezvîr hîle kulmaş işleri
gönli şeytân gözlerinde yaşları (ŞE: 51^b/1529)

4. Şeyh Eşref'in *Mevlid*'inin Şeybânî'nin *Nasihatnâme*'sine Tesiri Üzerine Bazı Değerlendirmeler

Şeybânî'nin *Nasihatnâme*'si de ideal bir toplum tesis etmeyi amaçlayan diğer nasihatnameler gibi hak, adalet, dürüstlük, cömertlik, alçak gönüllülük, yardımseverlik, kanaat, sabır gibi evrensel ahlaki değerleri ele almakta ve bazı dinî bilgileri muhatabına aktarmaktadır. Bununla birlikte Hz. Muhammed'in başta doğumu olmak üzere hayatının önemli hadiselerini anlatan Şeyh Eşref'in *Mevlid*'inin de önemli bir bölümünü şairin muhatabına yönelttiği nasihatler oluşturmaktadır. Eseri vasıtasıyla halkı doğru yola sevk etmeyi hedefleyen Şeyh Eşref b. Ahmed, nasihat üslubuna sıkça başvurduğu *Mevlid*'inde hemen her olay vesilesiyle muhatabına öğütler vermektedir (Bozyiğit, 2025, s. 870). Bu nedenle *Mevlid*'de de nasihatnamelerde olduğu gibi pek çok dinî ve ahlaki meseleye değinilmiştir.

İki eserde de okuyucuya verilen benzer ahlaki öğütlerin ve ortak dinî bilgilerin bulunması, eserlerde benzer ifadelere rastlanmasını kaçınılmaz kılmıştır. Bu nedenle *Nasihatnâme* ve *Mevlid*'de aynı düşüncenin dile getirilmesi ya da birkaç kelimeden oluşan aynı ifadenin tekrarlanması, eserler arasında bir bağın bulunduğu dair hüküm vermek için yeterli görülmemiştir. Nitekim herkesçe doğru kabul edilen ahlaki değerlerin ve dinî bilgilerin farklı şair ve müelliflerce benzer şekilde söylenmiş olması tabii bir durumdur. Fakat eserlerde ortak mısraların bulunması, iki farklı müellifin birbirinden habersiz kaleme alma ihtimalinin zayıf olduğu ifadelerin ve benzetmelerin yer alması tarafımızdan eserler arasında bir bağlantının olduğu yönünde yorumlanmıştır.

Manzum ve mensur şekilde tertip edilen *Nasihatnâme*'nin *Mevlid* ile ortak ifadeleri ve benzer söyleyişleri eserin 28 beytinde ve 20'den fazla cümlesinde yer almaktadır. Bahse konu 28 beytin 10'u ihtiva ettiği ortak ifadelerin yanında *Mevlid*'de geçen beyitler ile anlam bakımından da önemli ölçüde örtüşmektedir. 12 beytin ise birer mısraı *Mevlid*'in mısraları ile neredeyse aynı manayı taşımaktadır. 3 beytin birer mısraı *Mevlid*'deki varyantlarından bir ya da birkaç hece ile ayrılırken kalan 3 beytin birer mısraı da iki eserde ortaktır. *Nasihatnâme*'nin söz konusu mensur kısımları ise *Mevlid*'in 19 beyti ile ortak ifadelerle sahiptir. Bahsi geçen

²⁷ anuñ-içün: anıñ-içün Ş.

cümlelerden bazıları *Mevlid*'in *fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün* veznindeki tam bir mısrasına tekabül etmekte, kimileri de birkaç düzeltmeyle ilgili vezne uydurulabilmektedir.

İki eserde de kayıtlı olan ortak ya da benzer ifadeler tespit edildikten sonra açıklığa kavuşturulması gereken husus, ortak ifadelerin kime ait olduğudur. Bu noktada *Nasihatnâme*'nin 917/1512'de telif edildiği, *Mevlid*'in ise telif tarihinin belli olmadığı fakat eserin ele geçen tek nüshasının 856/1452 yılında yazıya geçirildiği hatırlanmalıdır. *Mevlid* nüshasının *Nasihatnâme*'nin telifinden 60 yıl önce istinsah edilmiş olması dikkate alındığında bahse konu ortak ifadelerin Şeyh Eşref'e ait olduğu anlaşılabilecektir. Ayrıca iki ismin de yolunun Bursa'ya düştüğü, Şeybânî'nin Yunus'u ve Hacı Bayram Veli'yi andıran ifadeler kullandığı göz önüne alındığında, Anadolu'da cereyan eden tasavvuf akımına vâkıf olduğu anlaşılan Kâsım Şeybânî'nin kendisinden yaklaşık 80-100 yıl önce aynı coğrafyada yaşamış bir mutasavvıf olan Şeyh Eşref'ten etkilenmiş olması tabii karşılanacaktır.

Bahsi geçen ortak ifadelerin Şeyh Eşref'e ait olduğunun belirlenmesi üzerine ifadelerin *Nasihatnâme*'ye Kâsım Şeybânî tarafından mı alındığı yoksa müstensihlerin hatalı kayıtları nedeniyle mi esere dâhil edildiği hususu tartışılmalıdır. *Nasihatnâme*'nin elde bulunan tek nüshası 997/1589 yılında, eserin telifinden 77 yıl sonra yazıya geçirilmiştir. Aradan geçen 77 yıllık sürede müstensihlerin esere müdahale etmiş olma ihtimali mevcuttur. Fakat *Nasihatnâme* ve *Mevlid*'de kayıtlı, aynı anlama gelen beyitler bulunmakla birlikte eserlerde yer alan ortak ifadeler tam bir beyit oluşturacak nitelikte değildir. En fazla mısra düzeyine ulaşmaktadır. Ortak ifadeleri içeren metinler arasındaki birçok fark da müstensih kaynaklı değişikliklerin çok daha ötesinde olup Şeyh Eşref'in ifadelerinin bilinçli olarak değiştirildiği izlenimini vermektedir. Ayrıca söz konusu ortak ifade ve benzer söyleyişler *Nasihatnâme*'nin muhtevasıyla da tam bir uyum içerisinde. Şeyh Eşref'in ifadelerinin *Nasihatnâme*'nin uygun bölümlerine konu akışını bozmayacak şekilde eklenmiş olması, ilaveten Şeybânî'nin ortak ifadeleri ihtiva eden beyitlerinde vezin kusurlarının nadiren görülmesi ortada bilinçli bir müdahalenin olduğunu göstermektedir. Sonuçta bütün bu hususlar değerlendirildiğinde ilgili ifadelerin metne dâhil edilmesinde müstensihlerin herhangi bir tasarrufunun bulunmadığı, *Mevlid*'e ait ifadelerin değiştirilerek Kâsım Şeybânî tarafından *Nasihatnâme*'ye alındığı kanaatine ulaşılmıştır.

Nasihatnâme'nin mensur kısımlarında tespit edilen benzer söyleyişlerin bir bölümünün vezne uydurularak beyit hâline getirilebiliyor olması ise Şeybânî'nin bu kısımları nazım şeklinde yazmış olabileceğini hatıra getirmektedir. Müellifin manzum şekilde tertip ettiği bu bölümlerin nüshaya müstensih tarafından sehven nesir olarak kaydedildiği, bu sırada da vezinlerinin bozulduğu akla gelebilir. Bu ihtimalin vezne uydurulabilen sınırlı sayıdaki cümlede düşük de olsa bulunduğu ifade edilmelidir. Fakat Şeybânî'nin eserin herhangi bir vezne uydurulamayan diğer cümlelerini nesir şeklinde kaleme almış olma ihtimali daha kuvvetli görünmektedir.

Halka nasihat etmek maksadıyla telif edilen *Nasihatnâme*'nin amacına uygun olarak sade ve anlaşılır bir dille yazıldığını belirten Taş, eserin bilhassa mensur kısımlarında kullanılan kısa ve secili cümlelerine dikkati çekmektedir. Şeybânî'nin eserin bu bölümlerinde dilini nazma yaklaştırma amacı taşıdığını dile getirerek onun bu tutumunu akıcı ve ahenkli bir üslup arayışının neticesi olarak yorumlamaktadır (Taş, 2018, s. 55). Kanaatimizce eserin nesir şeklindeki bu kısa ve secili cümlelerinde, Şeybânî'nin nazma yaklaşan üslubunun yanında söz konusu bölümleri kaleme alırken istifade etmiş olabileceği metinlerin nazım şeklinde yazılmış olmasının da payı bulunmaktadır.

5. Sonuç

1. Yapılan çalışma neticesinde Kâsım Şeybânî'nin *Nasihatnâme*'sinde yer alan 28 beyitte ve 20'den fazla cümlede, Şeyh Eşref b. Ahmed'in *Mevlid*'inde geçen bazı ifadelerin bulunduğu tespit edilmiştir.

2. Söz konusu 28 beyitten 10'unun *Mevlid*'de geçen beyitler ile anlam bakımından önemli ölçüde örtüştüğü, 12 beytin ise birer mısrasının *Mevlid*'in mısraları ile neredeyse aynı manayı taşıdığı görülmüştür. 3 beytin birer mısrasının *Mevlid*'deki varyantlarından bir ya da birkaç hece ile ayrıldığı, kalan 3 beytin birer mısrasının da iki eserde ortak olduğu belirlenmiştir.

3. *Nasihatnâme*'nin bahse konu cümlelerinin ise *Mevlid*'in 19 beyti ile ortak ifadelere sahip olduğu anlaşılmıştır. Bunlardan bazılarının *Mevlid*'in bütün bir mısrasına karşılık geldiği, bazı cümlelerin de birkaç düzeltmeyle eserin *fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün* veznine uydurulabildiği örneklerle gösterilmiştir.

4. Ortak ifadelerin kime ait olduğu konusunda, *Nasihatnâme*'nin 917/1512'de telif edildiği, telif tarihi belli olmayan *Mevlid*'in ise tek nüshasının 856/1452'de yazıya geçirildiği ifade edildikten sonra *Mevlid* nüshasının *Nasihatnâme*'nin yazılışından 60 yıl önce istinsah edildiği bilgisi dikkatlere sunularak bahsi geçen ortak ifadelerin Şeyh Eşref'e ait olduğu belirtilmiştir. Şeyh Eşref'ten yaklaşık bir asır sonra Bursa'ya gelen ve Yunus'a benzer söyleyişleri nedeniyle Anadolu'da gelişen tasavvuf akımına aşina olduğu anlaşılan Şeybânî'nin kendisinden önce aynı coğrafyada yaşamış, şiirler yazan bir mutasavvıfın tesirinde kalmasının tabii bir durum olduğu vurgulanmıştır.

5. Ortak ifadelerin *Nasihatnâme*'ye Kâsım Şeybânî tarafından mı alındığı yoksa müstensihler tarafından mı kaydedildiği hususu tartışılmıştır. Öncelikle eserler arasında her ne kadar aynı manayı taşıyan beyitler bulunsun da ortak ifadelerin tam bir beyit oluşturamayıp mısra seviyesinde kaldığı, ortak ifadeleri içeren metinler arasındaki birçok farkın müstensih kaynaklı değişikliklerin çok daha ötesinde olup Şeyh Eşref'e ait ifadelerin bilinçli olarak değiştirildiği izlenimini verdiği dile getirilmiştir. Ayrıca bahse konu ortak ifade ve benzer söyleyişlerin *Nasihatnâme*'nin konu akışını bozmadığı gibi bunları ihtiva eden beyitlerde de vezin kusurlarına nadiren rastlandığı belirlenerek bu durumun bilinçli bir müdahaleye işaret ettiği sonucuna varılmıştır. Böylece söz konusu ifadelerin metne dâhil edilmesinde müstensihlerin herhangi bir müdahalesinin bulunmadığı ve *Mevlid*'e ait ifadeleri değiştirerek *Nasihatnâme*'ye Kâsım Şeybânî'nin aldığı kanaatine ulaşılmıştır.

6. *Nasihatnâme*'nin mensur kısımlarındaki benzer söyleyişlerin bir kısmının vezne uydurularak beyit hâline getirilebiliyor olması nedeniyle ilgili bölümleri Şeybânî'nin nazım şeklinde yazmış, müstensihin de nüshaya nesir şeklinde kaydetmiş olabileceği ihtimali üzerinde durulmuştur. Bu ihtimalin vezne uyan ya da birkaç aruz uygulamasıyla vezne uydurulabilen sınırlı sayıdaki cümlede az da olsa bulunduğu belirtilmiştir. Diğer cümlelerin ise müellif tarafından nesir şeklinde kaleme alınmış olma ihtimali daha kuvvetli görülmüştür. Bu hususun *Nasihatnâme*'nin yeni nüshalarının bulunmasıyla açıklığa kavuşacağı ifade edilmiştir.

7. *Nasihatnâme*'nin mensur kısımlarındaki kısa ve secili cümlelere dikkati çeken Bünyamin Taş'ın görüşleri aktarıldıktan sonra müellifin söz konusu cümlelerinde, onun nazma

yaklaşan üslubunun yanında eseri yazarken yararlandığı, hatta alıntılar yaptığı kaynakların nazım şeklinde tertip edilmiş olmasının da tesiri bulunduğu dile getirilmiştir.

8. Sonuç olarak bu makale ile Kâsım Şeybânî'nin *Nasihatnâme*'sini yazarken Şeyh Eşref b. Ahmed'in *Mevlid*'inden istifade ettiği, hatta eserden alıntılar yaptığı tespit edilmiştir. Dolayısıyla *Nasihatnâme*'nin kaynaklarından birinin de Şeyh Eşref'in *Mevlid*'i olduğu ortaya çıkarılmıştır.

9. *Mevlid*'in neredeyse bir asır sonrasına uzanan tesiri ortaya koyularak Şeyh Eşref'in şair ve müellifler arasındaki önemi ve etkisi gözler önüne serilmiştir. Böylece şairin, döneminde mutasavvıf kimliğinin yanında eserleriyle de tanınmış olduğu, şöhretinin vefatından sonra da devam ettiği anlaşılmıştır. Şeybânî'nin Bursa'ya geldiği yıllarda Şeyh Eşref'in *Mevlid*'inin sevilerek okunuyor olmasının kuvvetli bir ihtimal olduğu görülmüştür.

10. Son olarak *Nasihatnâme*'sini yazarken *Mevlid*'den bazı kısımları iktibas eden Şeybânî'nin başka eserlerden de alıntılar yapmış olabileceği; eserin manzum kısımlarının yanında, bilhassa secilerle örülü mensur bölümlerinde de muhtelif eserlerden parçaların bulunabileceği ifade edilmiştir.

Beyanlar

Telif Hakkı Beyanı: CC BY-NC 4.0 lisansı altında yayımlanmaktadır.

Destekleyen / Destekleyen Kuruluşlar: Çalışmada destekleyen kuruluşlar bulunmamaktadır.

Etik Onay ve Katılımcı Onayı: Çalışma etik onay ve katılımcı onayı gerektirmemektedir.

İntihal Beyanı: Bu makale intihal programıyla taranmıştır. İntihal tespit edilmemiştir.

YZ Araçlarının Kullanımı: Yazar / yazarlar, bu makalenin oluşturulmasında Yapay Zekâ (YZ) araçlarını kullanmadığını beyan etmektedir.

Kaynaklar

- Başbakanlık Osmanlı arşivi (BOA)*. Fon: İE.EV, Dosya: 32, Gömlek: 3676, Tarih: 20/05/1112.
- Bilgin, O. (1992). *Fütüvvet-nâme*. Yıldızlar.
- Bozyiğit, E. (2025). Şeyh Eşref b. Ahmed'in *Mevlid*'i ve *Vesiletü'n-Necât* ile mukayesesi. *Akademik Dil ve Edebiyat Dergisi*, 9(2), 858-883. <https://doi.org/10.34083/akaded.1709252>
- Canım, R. (2014). *Divan edebiyatında türler*. Grafiker.
- Cebecioğlu, E. (1989). *Hacı Bayram Velî ve tasavvuf felsefesi*. (Tez No. 11885) [Doktora tezi, Ankara Üniversitesi-Ankara]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Çağrı, M. (2006). *Nasihat*. *TDV İslâm Ansiklopedisi*, 32, 408-409.
- Demir, E. (2003). *Şeyh Eşref bin Ahmed'in İbret-nâme adlı mesnevisi (edisyona kritik-inceleme metin)*. (Tez No. 130372) [Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi-İstanbul]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Güneş, M. (2016). *Fütüvvetname iyilik kitabı*. Gelenek.

- Güneş, Ö. (2001). *Ma'zeret-nâme Şeyh Eşref b. Ahmed*. (Tez No. 102490) [Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi-İstanbul]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Kâsım Şeybânî. (1040/1631). *Cevâhirü'l-Ahbâr*. Ankara Millî Kütüphane, 06 Mil Yz B 887.
- Kâsım Şeybânî. (1092/1681). *Cevâhirü'l-Ahbâr*. Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi, Hacı Mahmud Efendi, 6434.
- Kâsım Şeybânî. (1113/1702). *Cevâhirü'l-Ahbâr*. Nuruosmaniye Yazma Eser Kütüphanesi, 34 Nk 2357.
- Kâsım Şeybânî. (1173/1760). *Cevâhirü'l-Ahbâr*. Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi, Hacı Mahmud Efendi, 6435.
- Kâsım Şeybânî. (1246/1830). *Cevâhirü'l-Ahbâr*. Ankara Millî Kütüphane, 06 Mil Yz B 971.
- Kâsım Şeybânî. (1259/1843). *Cevâhirü'l-Ahbâr*. Ankara Millî Kütüphane, 06 Mil Yz B 1026.
- Kâsım Şeybânî. (997/1589). *Nasihatnâme*. Ankara Millî Kütüphane, 06 Mil Yz A 1912.
- Kur'an-ı Kerîm*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı. <https://kuran.diyanet.gov.tr/mushaf#reload>
- Öcalan, H. B. (2016). İnegöl'de medfûn Şeyh Kâsım Efendi ve Cevâhirü'l-Ahbâr adlı eseri. *Uluslararası İnegöl Tarihi ve Kültürü Sempozyumu*, 14-16 Ekim 2016, Bursa, s. 608-623.
- Özkılınç, A., Coşkun, A., Sivridağ, A., Yüzbaşıoğlu, M. (2010). *397 numaralı Halep livâsı mufassal tahrîr defteri (943/1536) I*. Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü.
- Pala, İ. (2006). Nasihatname. *TDV İslâm Ansiklopedisi*, 32, 409-410.
- Pehlivan, E. (2001). *Nasihat-nâme Şeyh Eşref b. Ahmed*. (Tez No. 102560) [Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi-İstanbul]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Pekolcay, A. N. ve Uçman, A. (1995). Eşrefoğlu Rûmî. *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 11, 480-482.
- Redhouse, J. W. (1890). *A Turkish and English lexicon / kitâb-ı ma'ânî-i lehce*. Constantinople.
- Steingass, F. J. (1998). *A comprehensive Persian-English dictionary*. Librairie du Liban.
- Şeyh Eşref b. Ahmed. (856/1452). *[İsmi tesbit edilemeyen bir mesnevi]*. Yapı Kredi Araştırma Kütüphanesi, Nadir ve Yazma Eserler, 033598, 1^a-54^b.
- Tan, A. (2003). *Şeyh Eşref b. Ahmed'in Hayret-nâme ve Münâcât-name adlı eserlerinin edisyon kritiği ve incelemesi*. (Tez No. 130644) [Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi-İstanbul]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Tanrıverdi, F. (1998). *Elest-nâme Şeyh Eşref b. Ahmed*. (Tez No. 74057) [Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi-İstanbul]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Taş, B. (2017). Antakyalı Kâsım Şeybânî hayatı, sanatı ve eserleri. *TÜRKÜL Uluslararası Dil, Edebiyat ve Halkbilimi Araştırmaları Dergisi*, 5(11), 103-126. <http://dx.doi.org/10.12992/TURUK368>
- Taş, B. (2018). *Antakyalı Kâsım Şeybânî ve Nasihatnâme'si*. Kriter.
- Tataroğlu, A. (2008). *Kâsım Efendi ve Cevâhirü'l-Ahbâr*. Özcan.
- Tatçı, M. (2021). *Yûnus Emre Dîvân Seçmeler*. Diyanet İşleri Başkanlığı.
- Tulum, M. (2011). *17. yüzyıl Türkçesi ve söz varlığı*. Türk Dil Kurumu.

Extended Abstract

As a literary genre, *nasihatnames* are advisory works that aim to morally cultivate their audience, guiding them towards becoming the perfect human being, and thereby seeking to establish an ideal society. In the composition of *nasihatnames* (books of advice), in addition to verses from the Qur'an and hadiths, works containing religious and moral counsel were also utilized. At times, the extent of such use exceeded natural limits, and it was observed that various *nasihatnames* contain direct quotations from different works. One such author who benefited and made quotations from various works while composing his *Nasihatname* is Kasim Shaybani. It is known that he translated from the *Pendname* and that his style bears resemblance to that of Yunus Emre. In our study, it was identified that 28 couplets and more than 20 sentences in Kasim Shaybani's *Nasihatname* contained expressions also found in Sheikh Esref b. Ahmad's *Mawlid*. Our study aims to determine whether the Sheikh Esref's *Mawlid* had any influence on the composition of the *Nasihatname*, and if so, to reveal the extent of this influence.

As a result of the study, it was found that 10 of the 28 couplets containing common expressions significantly overlapped in meaning with the couplets of the *Mawlid*. In 12 couplets, one hemistich bore almost the same meaning as the hemistiches in the *Mawlid*. In 3 couplets, a hemistich differed from the variants in the *Mawlid* by only one or several syllables. In the remaining 3 couplets, one hemistich was found to be identical in both works. Furthermore, it was revealed that the aforementioned sentences of the *Nasihatname* shared common expressions with 19 couplets of the *Mawlid*. Some of these sentences corresponded to an entire hemistich of the *Mawlid*, while others could be adapted to the meter *fa'ilatün fa'ilün* with minor adjustments, as demonstrated with examples.

Regarding the authorship of these common expressions, it was noted that while the *Nasihatname* was written in 1512, the only extant copy of the *Mawlid* was transcribed in 1452, though its exact date of composition is unknown. It was thus asserted that the expressions in question belong to Sheikh Esref b. Ahmad. The issue of whether these expressions were directly incorporated into the *Nasihatname* by Kasim Shaybani or whether they entered the work through scribal errors was then discussed. Although these expressions sometimes reached the level of a hemistich, they did not form complete couplets. Moreover, the differences between the texts containing these common expressions exceeded the type of variations that could be attributed to scribes. Additionally, these expressions by Sheikh Esref b. Ahmad were in harmony with the content of the *Nasihatname*. Therefore, it was concluded that scribes had no intervention in these expressions and that Kasim Shaybani himself incorporated them from the *Mawlid* into his *Nasihatname*, with certain modifications.

Since some of the sentences in the *Nasihatname* containing common expressions can be adapted into verse, it is considered possible that Kasim Shaybani originally composed these sentences in verse, while the scribe later recorded them in prose. This possibility is thought to exist, albeit to a limited extent, in the small number of sentences that can be fitted into the meter. However, it is more likely that the remaining sentences were written by Kasim Shaybani in prose. In our view, the author's use of brief, rhymed, and rhythmical prose in the non-verse sections of the work was also influenced by the fact that the sources he consulted and quoted from were arranged in verse.

In conclusion, this article establishes that Kasim Shaybani, in writing his *Nasihatname*, made use of Sheikh Esref's *Mawlid* and even incorporated quotations from it. Thus, it was revealed that one of the sources of the *Nasihatname* was Sheikh Esref's *Mawlid*. Furthermore, the influence of the *Mawlid* extending nearly a century later was demonstrated, thereby highlighting the importance and impact of Sheikh Esref b. Ahmad among poets and authors. Finally, it was noted that Kasim Shaybani, who quoted from the *Mawlid* while composing his *Nasihatname*, may also have made use of other works. It was further suggested that, in addition to the verse sections of the work, fragments from various sources might also be present in its prose passages filled with *saj'* (rhythmic and rhymed sentences).